

**Uunga siunnersuut: Utoqqalinersiaqarneq pillugu Inatsisartut inatsisaata
allanngortinnissaa pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xxx 2019-imeersoq.**
(Utoqqalinersianik ikilisitsisoqartinnagu aningaasanik innuttaasup akissarsiarisinnaasaanik
qaffaaneq)

pillugu

Ilaqtariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneerpeqarneranut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini makku ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Mala Høy Kúko, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Stine Egede, Inuit Ataqtigiit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Anna Wangenheim, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Aqqa Samuelsen, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Karl-Kristian Kruse, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Malene Vahl Rasmussen, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Mikivisuk Thomassen, Inuit Ataqtigiit

UKA2019-mi ulloq 25. september 2019-imi siullermeerinerup kingorna ataatsimiititaliap
siunnersuut misissorpaa.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Utoqqalinersiat tapiinut ilanngaatic qaffanneqarnissaanik kiisalu appariartortitsiner
procentip annikillisinneqarnissaanik siunnersuummi siunertarineqarpoq. Utoqqalinersiallit sul
sulisinnaasut utoqqalinersiaasa appariartortinneqannginnerini annertunerusumik
aningaasarsiaqalernissaasa qulakkeerneqarnissaa siunertaavoq. Utoqqalinersiallit
utoqqalinersiaminnit ilanngaanneqaratik utoqqalinersiaat 100.000 kr.-inik
annertusineqassapput.

Tamatuma saniatigut appariartortitsiner
procenti annikillisinneqassaaq, taamaaliornikkut
maannamut aaqquissuussiner
mut sanilliullugu utoqqalinersialinnut ilanngaatigineqartartoq
annikinnerulersinnaaqullugu.

2. Tusarniaanermi akissutit

Siunnersuummik matuminnga suliaqarnerminut atugassaminik tusarniaanermi
akissutigineqartunik tunniunneqarsimasunik ataatsimiititaliaq pissarsivoq. Inatsisissatut
siunnersuummik tunniussinerup peqatigisaanik tusarniaanermi akissutigineqartut
iluserisassaattut Siulittaasoqarfiup Inatsisartunut piumasaqaatitut aalajangersagaan
naapertuuttut Inatsisartut Allattoqarfianut nassiunneqartussaammata Naalakkersuisun
ut ataatsimiititaliamit eqqaasitsissutigineqassaaq.

Kattuffiit arlaqartut tusarniaanermi akissuteqarnissamut kaammattorneqarsimannngitsut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Kattuffiit ilaasortaat inatsisissatut siunnersuummi matumani pineqarsinnaammata taakku aamma tusarniarneqarnissaat pissusissamisoortoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Tamanna tunngavigalugu NPK, IMAK, ASG, PPK aamma AK ilassutaasumik tusarniaavigipallanneqarnissaat pillugu Naalakkersuisut ataatsimiititaliamit qinnuigineqarput. Taama qinnuteqarneq Naalakkersuisut akueraat, siunnersuullu pillugu tusarniaaneq ulloq 14. oktober 2019-imiit ulloq 18. oktober 2019-mut ingerlanneqarluni. Tamanna pillugu ataatsimiititaliap Naalakkersuisut qutsavigai.

Tusarniaagasuarneq piffissami killilimmi ingerlanneqarsimasoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq, sivitsorneqarsimallunili. Tamanna ataatsimiititaliamit pitsaasutut isumaqarfigineqarpoq, taamaaliornikkummi tusarniarneqartunit inatsisissatut siunnersuutigineqartup paasilluarneqarnissaa oqaaseqaatiminnillu nassiussinissaminnut periarfissaqassammata.

Tusarniaagasuarnermut atatillugu tusarniaanermi akissutigineqartut pillugit ataatsimiititaliaq Naalakkersuisunit ilisimatinneqarpoq (Ilanngussaq 3).

3. Apeqqutit

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliaqarnerminut atatillugu apeqqutit arlaqartut akineqarnissaat siunertaralugu Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoq ataatsimiititaliamit qinnuigineqarpoq. Ataatsimiititaliap apeqquteqaatai Naalakkersuisullu akissuteqaatai isumaliutissiissummi matumani ilanngussaq 1-itut aamma 2-3-tut ilanngunneqarput.

4. Siunnersuummik ataatsimiititaliap suliarinninnera

Utoqqalinersiallittut ilaatigut ineqarnermut tapiissutisartunut aqqissuussineq qanoq kinguneqassanersoq siunnersuutip siullermeerneqarnerani apeqqutigineqarpoq. Apeqqut taanna ulloq 11. oktober 2019-imi Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisumi ataatsimiinnermi eqqartorneqarpoq. Ataatsimiinnermi tassani utoqqalinersiallittut ineqarnermut tapiissutisartunut aningaasatigut kingunerisassat ataatsimiititaliamut paasissutissiissutigineqarput.

Utoqqalinersiallittut kisimiittut meerartaqannngitsut ukiumut annerpaamik 156.000 kruuninik aningaasarsiallittut ineqarnermut tapiissutisinnajaannaassapput. Aappariit utoqqalinersiallittut annerpaamik 183.000 kruuninik aningaasarsiallittut ineqarnermut tapiissutisiaqarneq ajornerat ingerlaannassaaq.

Utoqqalinersiallittut kisimiittut aappariilluunniit meeqqanillu angerlarsimaffimmini najugaqartuutillit annerpaamik killigititaq tikillugu isertitaat qaffassimappata ineqarnermut tapiissutisiaat annikilliatulissapput.

Ukiut pingasut qaangiuppata aqqissuussineq Naalakkersuisut nalilersorniarmassuk ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Tamanna ataatsimiititaliamit naapertuuttutut isumaqarfigineqarpoq, aqqissuussinerup kissaatigineqartutut qanoq annertutigisumik sunnuteqarsimanerata misissorneqarnissaa naliliinnermi periarfissaqassamat.

Inersuarmi oqallinneq tunngavigalugu utoqqalinersiaqartut sulisinnaasut kisimik

sammineqarneranni unammilligassat ataatsimiititaliami oqaluuserineqarput. Utoqqalinersiallit assigiiaartuunngillat. Inuit unammilligassallit, sulisinnaanngitsut taamaalillutik utoqqalinersiamik saniatigut tapertassaminnik isertitaqarsinnaanngitsut. Taamatuttaaq inuit 60-t sinnerlugit ukiullit Danmarkimut nuuttartut amerliartuaartut unamillernartortaqrpoq¹. Tamatumunnga pissutaasoq ersarissumik nassuiarneqarsimanngilaq, Danmarkimili inuuniarnikkut aningaasartuutaasartut utoqqalinersiallu qaffasinnerulaarneri tunngavigalugit utoqqaat Kalaallit Nunaanniit nuuttarnerannut peqquataaqaanerata assortorneqarsinnaanngilaq.

Kalaallit utoqqalinersiallit sulisinnaajunnaarsimasut siunissami Kalaallit Nunaanni naammaginartumik inuussappata ataatsimiititaliap paasinninnera naapertorlugu tunngaviusumik pensionisiat qaffanneqarsinnaaneri pillugit periarfissanik misissuisoqartariaqrpoq. Utoqqarnut tamanut atugassarititaasut pitsanngorsaataasunik suliniutinik Naalakkersuisut aallartitseqqullugit ataatsimiititaliamit kaammattorneqarput.

Aammattaq sooq kalaallit taama amerlatigisut Danmarkimut nuuttarnerisut ukiup aallartinnerani IMAK-mi ilaasortanit pensionisialinnit misissorneqarnissaa ilaatigut politikinerinut kaammattuutigineqarpoq². Taama paasisaqarneq kalaallit Kalaallit Nunaanniit nuuttannginnissaannut qulakkeerisumik naalakkersuinikkut sulinermi aaqqiissutissanik ilusileeqataasinnaavoq.

5. Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai

Siunnersuutip piviusunngortinneqarneratigut aningaasatigut kingunerisassai siunnersuummut oqaaseqaatini nalinginnaasuni allaaserineqarput. Ukiumut aningaasartuutaanerusussat ilanngaateqanngitsumik 23,3 mio. kr.-iunissaat allanneqarsimavoq. Aningaasartuutit amerleriaataasa ilaat akileraarutitigut uteqqissapput, taamaalilluni ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit aningaasartuutit 13,5 mio. kr.-iussasut missingersorneqarluni.

6. Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Ataatsimiititaliami **amerlanerussuteqartut** Siumukkunneersut Demokratineersullu siunnersuutip **akuersissutigineqarnissaa** inassutigaa.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Inuit Ataqtigiinni ilaasortat siunnersuut pillugu ima oqaaseqaateqassapput:

Utoqqaat saniatigut sulinerikkut aningaasatigut iluaquserneqalernerat akerlerinatigu suli oqaloqataaffigissavarput. Utoqqalinersiat tunngaviusumik aaqqiivigineqarlutillu aningaasartaasa qaffanneqarnissaat siunnersuutip sammisatta siullermeerneqarnerani partiinit tamanit piumasaqaatigineqartoq Inuit Ataqtigiinniit attapparput. Utoqqaat utoqqalinersiaat massakkut aaqqiiviginiarneqarnerat tassaavoq utoqqalinersiat ”ikiorsiissutaasut” saniatigut utoqqaat sulisinnaasut sulinerikkut isertitaqarsinnaanerata

¹ <http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=kl&sc=GD&subthemecode=O1&colcode=O&version=201901> Tabel 2

² <https://sermitsiaq.ag/kl/soraarnerit-oqariartuuteqartutnuuttarneq-ernumanarpoq>

annertusineqarnissaannik periarfissiisussaq. Utoqqaat sulinerup silarsuaani kivitseqataalluarsimallutik eqqissillutik utoqqalinissaminnik siunnerfeqartut, timimut nungullarnartumik suliffeqarsimasut, sumiiffinni suliffissaaleqiffiusuniittut, illoqarfinniittut nunaqarfinniittullu inuussutissarsiorfissaaleqiffiusuni matumani iluaquserneqassanngillat.

Allatut oqaatigalugu utoqqaat ataatsimut tamarmik inuttut naligiittut isigalugit aningaasatigut atukkamikkut aaqqiiviginiarneqanngillat. Tamanna Inuit Ataqatigiinniit uggornarluinnartutut isigaarput. Partiit siorna aningaasanut inatsisissamut isumaqatigiissuteqarsimasut, siunnersuummut uunnga saqqummiunneqannginnerani aamma isumaqatiginninniaqataasut tamarmik neriorsuutertik eqqortinngilaat, utoqqaallu ilaannai sulinerikkut isertitaqarnerulernissaat kisiat akissaqarfiginiarsaraat, utoqqaat sinneri akissaqarfiginagit. Taamatut inissittoqarnera Inuit Ataqatigiinniit naliliissagutta utoqqarnut siunissamilu utoqqalinersiaqalersussanut qoqassiinertut nalilerparput. Utoqqarnut neriorsuutigineqartut Siumumit, Demokraatinit aamma Nunatta Qitornaaniit eqquutsinneqanngillat. Imaappoq, oqaatsit pisuusaarnerinnaasimapput qineqqsaarutaasut.

Inuit Ataqatigiinniit kissaatigigaluaqaarput utoqqaat utoqqalinersiaat malunnaatilimmik qaffassasut. Nunatsinni utoqqanngortoq kinaluunniit inuiaqatigiinnit qujaniarfigineqassasoq kissaatigaarput. Utoqqartatsinnut qujaniarnerput tassaasariaqarpoq utoqqarnut atugarissaartitsisoq, aamma aningaasatigut inuuniarnikkullu atukkatigut. Tamannalu naalackersuisooqatigiit suleqataasalu Demokraatit itigartippaat. Utoqqarnut aningaasaliiniarnerput akissaqarfigerusupparput. Naalackersuisooqatigiimmi Demokraatillu oqarput nunarput aningaasaateqarluartoq. Utoqqaalli pineqalermata akissaqarfigiومانagit aningaasaliiumannginnerat tupinnartuliat angisuut ilagaat. Tupinnartuliammi massakkut naalackersuisooqatigiinni Demokraatinilu pilersinneqartut ikigisassaajunnaareersut massakkut ataatsimik ilaqqipput.

Naalackersuisooqatigiit sanaartugassanut aningaasalersuerujussuarnerat meeqqat inuusuttullu, ilami inuit pissakinnerit ikiortariaqartullu akilersorpaat. Taakkuupput inuttut atukkamikkut unammilligassaqaarnerpaat, kisianni sanaartukkanut kusanartunut akisoorsuarnut akileeqataasussat, naak akissaatimikkut unaminartorsioraluaqalutik. Politikkikkut partiit saamerliusutut inissisimasut talerperliusunit aqunneqartut amerlanerugaluaqalutik ”nukilaannerunerannut” una siunnersuut takussutissaavoq.

Sooq utoqqalinersiat qaffassinnaangilagut utoqqartavut pitsaanerusemik inuuneqaqqullugit? Sooq aningaasaliiniangilagut utoqqalinersiat qaffallugit? Nioqutissat akii qaffapput. Aasap ingerlanerinnaani - Innaallagissamut akit qaffapput; Orsussamut akit qaffapput; aamma angalaniarnikkut akit akitsuutitigut qaffapput. KNI A/S 80 mio. kr.-inik sipaarfigalugu isorliunerusuni inuuniarnikkut atukkat akitigut eqqorneqassapput. Allatut oqaatigalugu nunatsinni inuit inuuniarnerat akigalugu naalackersuisooqatigiit Demokratillu aqutsilernerat tupinnaqaaq. Siunnersuummi matumani Inuit Ataqtigiit utoqqartatta atugaat aaqqikkusukkaluaqaagut.

Utoqqaat utoqqalinersiat saniatigut isertitaqarnerulernissaat akerlerinngilarput. Tunngavisumilli utoqqalinersiat aamma utoqqartavut tamaasa eqqarsaatigalugit aaqqiisoqarnissaa angorusukkaluaqaarput, partiilli tassunga peqataajumangitsut amerlanerussuteqarmata ikinnerussuteqarfigisatsinnik. Tamanna utoqqartatsinnut qoqassiineq akuerineqarsinnaangilaq, neriulussinnartitsineruvoq qineqqusaarutaannaasimasoq.

Naalackersuisooqatigiit Demokratillu utoqqartatsinnut tamakkiisumik aaqqiianiinginnerat pillugu Inuit Ataqtigiit ikinnerussuteqarluta oqaaseqaaterput saqqummiupparput. Uggornaqaaq utoqqartatta atugaat, aningaasarsiaat inuuniarnikkullu akinut qaffakkiartuinnartunut malinnaatinneqalernissaat Siumup, Demokratillu kiisalu Nunatta Qitornaasa itigartimassuk. Akissaqarluartut inuuniarnerat akissaatikittut sipaarniarfigalugit aningaasarsiornikkut matussusiiisaqattaarnek Inuit Ataqtigiit anersaarinnngilarput.

Isumaliutissiisummittaaq ersarissarneqarpoq utoqqartagut uani pitsanngorsaavigineqarniartut ilaatigut pisortanit pisartakkamikkut tapisiamikkulluunniit ajornerusemik atugaqalissasut. Tamanna siunertaanngimmat eqqarsaatigeqqittariaqarparput. Taamatummi iluseqartitsiniarutta utoqqalinersialinnut sipaarniarnertut isigineqartariaqarmat.

Nunarput innuttaqqortusiarortoq, aanaakkut aatakkut utoqqalinerminni qimannagu nunagiinnassallugu toqqagassaat pilersikkusupparput. Inuiaqtigiinnummi tamanna aningaasarsiornikkuinnaangitsoq inuusaatitsigulli aamma iluaqutissaraarput.

Utoqqaat atugaat pitsaanerulersissallugit qineqqusaarutiguaannarunnaarlugu neriuummik tunniussaqluta pitsanngorsaaniissarput piffissanngorpoq. Utoqqaammi atugaannut tamakkiisumik isiginnilluni aaqqiisoqartariaqalermat.

Taamak ikinnerussuteqarluta oqaaseqarnitsigut innersuussutigaarput Naalakkersuisut pingajussaaneriinninnissamut; **Nunatsinni utoqqaat utoqqalinersiaqartut tunngaviusumik utoqqalinersiaasa qaffaavigineqarnissaat anguniarlugu, kiisalu utoqqalinersiat aningaasanngorlugit annertussusaat utoqqaallu atugaasa danskit nunaanni utoqqalinersiaqartitsinermut annertussutsimikkut pitsaassutsimikkullu naapertuuttunngortinnissaat siunertaralugu saqqummiussissasut.**

Qulaani tunngavilersuutigut innersuullugittaaq immikkoortoq una pingajussaaneerneqartigani ataatsimiitsitaliamukarteqqeqqaarneqassasoq kissaatigaarput.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiissummilu allassimasunik paasinnilluni siunnersuut ataatsimiititaliamit aappassaaniigassanngortinneqarpoq.

Mala Høy Kúko
Siulittaasoq
Siumut

Stine Egede
Siulittaasup tullia
Inuit Ataqatigiit

Anna Wangenheim
Demokraatit

Aqqa Samuelsen
Inuit Ataqatigiit

Karl-Kristian Kruse
Siumut

Malene Vahl Rasmussen
Demokraatit

Mikivsuk Thomassen
Inuit Ataqatigiit